

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2018

FÖRORD

För fjärde året i rad minskade arbetslösheten Sedan år 2014 har arbetslösheten minskat varje år och det relativa arbetslöshetsstalet 2018 blev 3,5 %

De arbetsmarknadspolitiska målen nåddes inte Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighets (AMS) uppnådde inte verksamhetsmålen att minska antalet långtidsarbetslösa och antalet arbetslösa med annat medborgarskap än finländskt. All berörd personal på AMS har jobbat i tät samverkan för att förverkliga målen genom att tillhandahålla arbetslösa den arbetsmarknadsservice AMS kan erbjuda. Min bedömning är att AMS jobbat på ett resurseffektivt sätt med de verktyg vi har för att uppnå målen och att andra omständigheter såsom matchningsproblem varit avgörande för att inte målen uppnåtts.

Intresset för Åland Living ökar Inom ramen för AMS verksamhet Åland Living var målet att öka antalet användare av www.alandliving.ax. Antalet användare har under 2018 ökat med 55 %. Från 22 529 användare 2017 till 34 914 användare 2018.

Fler får hjälp av arbetspsykologen Antalet kunder som har fått hjälp med yrkesinriktad rehabiliteringsplanering och yrkesplanering har ökat med 13 %, från 53 personer 2017 till 60 personer 2018.

Verkställandet av utkomstskyddet för arbetslösa kräver mer och mer resurser Arbetsbelastningen för de sakkunniga inom utkomstskyddet har ökat. Antal beslut som fattades har ökat med drygt 40 % under 2018. Genom intern omfördelning av arbetsuppgifter har personalresurserna för handläggning av arbetslöshetsförmånsärenden utökats 2018 och arbetsbelastningen har kunnat hållas på en skälig nivå.

Jobbet vid infon åter till det normala Under första halvåret testade vi att fördela jobbet i infon mellan informatören och alla vägledare/förmedlare. Utvärderingen av upplägget visade att det inte var ändamålsenligt och efter sommaren återgick vi till att två informatörer sköter om jobbet i infon.

Studiestödet handläggs effektivt Studiestödet har verkställts på ett föredömligt sätt. Vi håller jämna steg med studiestödsmyndigheterna i Norden och vissa tider har vi haft kortare handläggningstider än dem.

Jag tackar personalen för ett väl utfört arbete 2018.

Tomas Lundberg
myndighetschef

ALLMÄNT

Om AMS

AMS leds av en myndighetschef som ansvarar för att fastställda mål uppnås. AMS ledningsgrupp, som består av myndighetschefen, biträdande myndighetschefen och handläggningschefen, planerar och utvecklar verksamheten. AMS biträds av en rådgivande delegation som fungerar som ett informations- och kontaktorgan mellan arbetsgivare, arbetstagare, studerande och AMS.

AMS verksamhetsutrymmen finns i Magazin-husets andra våning, Nygatan 5 i Mariehamn. AMS har öppet vardagar för besök 10:00-15:00 och telefontid 08:00-16:15.

Värdegrund

RESPEKT

Alla som jobbar på AMS strävar efter att de vi möter ska få ett gott bemötande. Vi jobbar så att vi inger trygghet och så att vi får kunder, samarbetspartners och andra vi möter att känna delaktighet. Vi visar respekt genom att låta andra vara såsom de är, utan att klandra dem för detta.

Vi ser varje individ. AMS service är och ska vara individuell. Likväl så att vi ska agera opartiskt och jämlikt.

Förtroende är viktigt för oss. Att vi alltid tänker på den personliga integriteten är en grundförutsättning för att vi ska kunna inge förtroende och förtjäna ett förtroende. För att klara vårt uppdrag på ett bra sätt behöver vi en öppen kommunikation, både intern och ut mot kund och mot samarbetspartners.

TYDLIG KOMMUNIKATION

Internt så uppnår vi tydlig kommunikation genom att alla ska veta vart vi är på väg. Vi förstår att tvåvägskommunikation är allas ansvar. Vi ifrågasätter oklarheter då klarhet gällande till exempel regler och rutiner är avgörande för att vi ska kunna kommunicera tydligt och därmed agera sakligt och kunnigt.

Både internt samt gentemot kunder och samarbetspartners är vi lyssnande, lyhörda, tydliga, sakliga och kunniga. Vi strävar hela tiden efter att bli bättre på kommunikation. Både när det handlar om samtal och det skrivna ordet.

Regler om AMS organisation och verksamhet

AMS organisation regleras i landskapslagen (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Närmare bestämmelser om den interna organisationen och uppgiftsfördelningen samt om användningen av beslutanderätten finns i myndighetens reglemente.

AMS verksamhet regleras i landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet, landskapslagen (2003:71) om

tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, landskapslagen (2006:71) om studiestöd, landskapslagen (2012:74) om främjande av integration och i landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning. AMS utför vissa uppgifter som tillhör rikets behörighet med stöd av överenskommelseförordningar. Myndigheten kan även handha uppgifter eller ge service utgående från lagtingets budgetbeslut såsom verksamheten som ordnas under samlingsnamnet Åland Living.

Personal

Personalresurserna inom arbetsmarknadsservicen har bestått av 2 informatörer, 5 förmedlare och 5 vägledare samt 1 förmedlare/EURES-rådgivare.

Förutom personalresurserna inom arbetsmarknadsservicen har den ordinarie personalen bestått av 1 myndighetschef, 1 biträdande myndighetschef, 1 handläggningschef, 1 arbetspsykolog, 1 informationskoordinator, 2 studiestödshandläggare och 2 sakkunniga, utkomstskydd för arbetslösa. Vid studiestöd jobbade 1 extra handläggare juni-oktober.

En tillfällig tjänst som utredare tillsattes för att delta i revidering och uppdatering av arbetsmarknadslagstiftning samt för att utforma och utveckla interna rutiner och planer för till exempel arkivering och krishantering. Utredaren var partiellt tjänstledig 60 % under året för uppdrag vid regeringskansliet.

Kunder

AMS har uppemot 4 000 registrerade kunder men betjänar totalt många fler än så. Flest registrerade kunder har studiestödsenheten med strax under 2 600 studiestödstagare medan arbetsmarknadsservicen betjänar drygt 1 100 registrerade arbetssökande. Utöver de registrerade kundgrupperna förekommer dagligen en stor mängd kundkontakter med arbetsgivare och andra kunder via telefon, e-post och webb.

Rådgivande delegationen

Den rådgivande delegationen för AMS leddes av ordförande Linnéa Johansson, avdelningschef vid landskapsregeringens näringsavdelning. Under året hölls två möten. Mötet i maj hölls i Medis lokaler och då presenterades "Svenska för inflyttade" och "Svenska i arbete" samt redogjordes för arbetsmarknadsläget. Under mötet i november presenterades och diskuterades utkastet till förslag till landskapsregeringens verksamhetsplan 2019 med närmare inriktning på arbetsmarknadspolitiken i landskapet samt utvärderingen av AMS verksamhet 2019.

ARBETSLÖSHETEN

Trendbrott

Sedan år 2014 har arbetslösheten minskat varje år. Enligt den senaste arbetsmarknadsbarometern (ÅSUB Rapport 2018:4) och konjunkturläget hösten 2018 (ÅSUB Översikt 2018:3) sker en viss positiv volymtillväxt av arbetskraften som tillsammans med en fortsatt högt antal pensioneringar gör att rekryteringsbehovet är relativt högt.

Arbetslösheten under 2018

Arbetslösheten har minskat något under år 2018. 2017 låg det relativa arbetslöshetstalet på 3,6 % och 2018 på 3,5 %. Männerna (4,0 %) har fortfarande högre arbetslöshetstal än kvinnorna (3,1 %).

Ungdomsarbetslösheten har minskat från 7,2 % 2014 till 5,6 % 2015 till 5,3 % 2016 till 4,5 % 2017 men ökat 2018 till 4,9 %.

Antalet öppet arbetslösa var i genomsnitt 532 (549, 2017) personer. Antalet personer i sysselsättningsfrämjande åtgärder var i genomsnitt 161 (158, 2017).

ARBETSMARKNADSSERVICE

Utmaning

Det fortsatt höga antalet arbetsökande och arbetslösa har präglat arbetsmarknadsservicen under 2018. Det är en utmaning för AMS att tillhandahålla individuell arbetsmarknadsservice i tillräcklig omfattning och inom rimlig tid då de flesta tjänstemän har ett mycket stort antal kunder som har behov av personlig kvalificerad arbetsmarknadsservice.

Arbetsökande, arbetsmarknadsstatus (årsmedeltal)

	2014	2015	2016	2017	2018
sysselsättningsstöd	36	37	40	38	41
i arbete	227	242	256	284	302
arbetslös	569	541	528	533	520
permitterad	9	12	10	17	14
förkortad arbetsvecka	5	7	7	7	4
utanför arbetskraften (t.ex. sjukskrivna)	117	116	116	114	124
arbetslöshetspension	3	0	0	0	0
i arbetsprövning eller i arbetspraktik	15	14	14	14	12
i sysselsättningsfrämjande utbildning	61	81	113	106	108
TOTALT	1042	1050	1084	1112	1125

Service steg för steg

När arbetsmarknadsservice tillhandahålls ska den sökande i första hand erbjudas möjlighet att själv använda servicen med hjälp av självbetjäning eller information. Om användningen av service på detta sätt inte är ändamålsenlig med tanke på en sökandes servicebehov eller inte leder till att han eller hon finner något arbete eller utbildning eller till att en arbetsplats besätts, ska AMS stödja den sökande med mer kvalificerade serviceinsatser.

Arbetsförmedling

Arbetsförmedling till enskilda

Genom AMS arbetsförmedling ska den enskilde få information om lediga arbetsplatser, om de möjligheter som företagande erbjuder och om andra arbetsmöjligheter, möjlighet att genom självbetjäning söka efter arbete samt rådgivning som anknyter till sökande av arbete. För enskild tillhandahålls arbetsförmedling även i fråga om registrering och upprätthållande av uppgifter i anslutning till arbetssökande, sökande efter och presentation av arbetsplatser, arbetsplatserbjudanden samt presentation av den arbetssökande för arbetsgivaren.

Arbetsförmedlare genomför kartläggning av hur den arbetssökandes förutsättningar att komma ut i arbetslivet ser ut, personliga möten och intervjuer med arbetssökande. Till förmedlarens uppgifter hör även matchning – att sammanföra arbetsgivare som söker arbetskraft med arbetssökande som söker arbete, identifiering av förmågor hos den arbetssökande som kan behöva förstärkas genom till exempel utbildning och vägledning samt aktivt arbete med insatser tillsammans med den arbetssökande för att öka den arbetssökandes förutsättningar för att finna, få och behålla ett arbete och vid behov utarbetande och revidering av sysselsättningsplan.

Förmedlare handhar även alterneringsledighetsärenden, utlåtanden till utbetalare av arbetslöshetsförmån, information och besvarande av frågor som rör ansökningar om arbetslöshetsförmån.

Arbetsförmedling till arbetsgivare

Genom AMS arbetsförmedling får arbetsgivare hjälp med att finna lämpliga arbetssökande till lediga arbetsplatser, presentation och uppställande av förslag på basis av de uppgifter om platsansökningar, utbildning, yrke och arbetshistoria som finns registrerade om arbetssökande vid AMS, information och rådgivning om tillgång till och anskaffning av arbetskraft.

Arbetet som förmedlare

Arbetet som förmedlare handlar främst om att möta människor i olika situationer, med olika bakgrund och olika förutsättningar och hjälpa dem på deras väg mot arbete eller utbildning. För en del arbetssökande räcker det med att ge stöd och positiv feedback i

arbetssökandet. I andra fall krävs flera insatser och kartläggningar under en längre period.

Arbetssökande

Antalet arbetssökande kunder på AMS har ökat något. I genomsnitt sökte 1 125 personer arbete via AMS (1 112, 2017). Antalet arbetssökande var som lägst i juni då 1 071 personer sökte arbete och högst i december med 1 173 personer. Av de 1 173 personerna som var arbetssökande i december var 45,6 % (535 personer) arbetslösa, 26,0 % (305 personer) i arbete, 11,5 % (135 personer) utanför arbetskraften, till exempel sjukskrivna och 11,2 % (131 personer) i sysselsättningsfrämjande utbildning, huvudsakligen SFI.

Lediga platser

Antalet lediga platser ökade under 2018 till 300 stycken i genomsnitt per månad (241, 2017). I genomsnitt tillsattes 221 lediga platser per månad (207, 2017). 52,9 % av platserna tillsattes inom tre veckor (52,6 %, 2017).

AMS bedömning är att 80–85 % av alla lediga platser på Åland anmäls till AMS. Den höga procentsatsen uppnås både genom att många arbetsgivare anmäler och genom att AMS kontaktar arbetsgivare som i lokaltidningarna lediganslår jobb för att höra om deras intresse att anmäla platsen.

Sysselsättningsfrämjande utbildning

För att tillgodose arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft och motverka arbetslöshet samt stärka den enskildes möjlighet att få eller behålla ett bestående arbete ordnas sysselsättningsfrämjande utbildning. AMS köper från Ålands gymnasium sysselsättningsfrämjande utbildningar och landskapsregeringen ger Ålands gymnasium i uppdrag att ordna sysselsättningsfrämjande utbildningar. En del kortare utbildningar (1-3 veckor) ger möjlighet för deltagare att få bättre kunskap om hur man matchar sina egna kvalifikationer mot lediga arbeten. Deltagarna kan även få en bättre kunskap om de utbildningsmöjligheter som finns inom olika yrkesområden. Utbildningarna har utformats för att ge individuellt stöd och vägledning. Utbildningarna kan ha varierande utformningar för att fungera mer effektivt för olika grupper eller behov som är aktuella. Under 2018 inleddes 5 (2, 2017) kortare utbildningar, 4 (1 2017) för vuxna, 1 för inflyttade (0, 2017) och 0 (1, 2017) för ungdomar. Därutöver inleddes 2018 3 längre utbildningar (3-10 veckor) (2, 2017), grundläggande utbildning i att assistera klienter, i servering och kassa samt i matlagning och köksarbete.

AMS anslag kan användas för att skapa möjligheter till individuella lösningar för enskilda genom sysselsättningsfrämjande utbildnings- eller valideringsåtgärder. Det kan handla om upprätthållande eller komplettering av befintlig kompetens. Under året gavs 13 (33, 2017) personer möjlighet att genomföra olika kortare kompetensgivande

utbildningar såsom yrkeskompetens för fordonsförare, hygienpass, truckförarkort och liknande.

Jobbchansen

Evenemanget Jobbchansen arrangerades för sjätte gången under 2018. Ett större tillfälle med drygt tjugo arbetsgivare representerade hölls i januari i Sittkoffs Galleria i samarbete med Ålands Näringsliv. Därutöver har två mindre tillfällen med arbetsgivare arrangerats av AMS i AMS lokaler. Jobbchansen syftar till att främja den direkta kontakten mellan arbetssökande och arbetsgivare med behov av att rekrytera arbetskraft samt att inspirera till utbildning.

Vägledning och sysselsättningsfrämjande åtgärder

Vägledarens kundmöten innehåller så gott som alltid rådgivning som är av olika art till exempel rådgivning i arbetssökning, möjligheter i arbetslivet, studier, alternativ till rehabilitering då hälsohinder finns, rådgivning av vilka instanser som kan erbjuda hjälp eller bekosta åtgärder som kunden behöver där det finns behov av annan service än den AMS kan erbjuda.

Särskild service för personer med nedsatt arbetsförmåga

AMS kan, med den enskilde kundens medgivande, låta utreda eventuella hälsobegränsningar med tanke på möjligheter till arbete. AMS har ett samarbetsforum med FPA för gemensamma kunder där det behöver klargöras vad FPA kan erbjuda och vilken AMS roll ska vara. Där AMS åtgärder inte räcker till vad gäller personer med hälsobegränsningar hänvisas kunden till hemkommunens socialvård som kan ha ansvar att ge service.

Under året fick 13 personer (11, 2017) med nedsatt arbetsförmåga en möjlighet att pröva på ett nytt arbetsområde genom arbetsprövning på en arbetsplats. Ingen (1, 2017) arbetsgivare har erhållit stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen för att kunna anställa en person med funktionshinder.

En stor och ökande kundgrupp hos vägledningen är de personer som lyft sjukdagpenning under det maximala antalet dagar, är fortsatt sjukskrivna och väntar på pensionsbeslut eller har fått avslag på sin pensionsansökan. Rådgivning för dessa personer handlar ofta om hur de ska komma tillbaka i arbetslivet samt vilka rättigheter man kan ha hos olika instanser utanför AMS såsom Folkpensionsanstalten (FPA), hälsovården, socialvården och arbetspensionsanstalter.

Sysselsättningsfrämjande åtgärder

De budgetmedel som reserverats för sysselsättningsfrämjande åtgärder användes i första hand för sysselsättningsstöd som enligt lag kan betalas för anställning, praktik, läroavtal, deltidsarbete och start av företagsverksamhet. Under 2018 beviljades 32 (54, 2017) sysselsättningsstöd för praktik, 40 (38, 2017) för anställning, 1 (3,

2017) för läroavtalsutbildning och 6 (7, 2017) för startandet av företag.

Under 2018 har två sysselsättningsprojekt varit aktuella, Ung Resurs sysselsättningsprojekt som riktar sig till ungdomar och Emmaus sysselsättningsprojekt.

Ung Resurs projekt

Inom Ung Resurs projekt erbjuds maximalt 18 deltagare daglig sysselsättning, hjälp med att planera sin framtid, hjälp att söka studieplats och handledd praktik. Antingen deltar dom som inskriva i projektet eller så deltar dom genom att vara på extern praktik. Projektet har upphandlats av AMS. I januari 2018 deltog 18 ungdomar i projektet (januari 2017 6 ungdomar) varav 6 började i januari. De flesta slutade under maj månad. Hösten 2018 började 10 nya ungdomar vid olika tidpunkter (hösten 2017 12 ungdomar). Projektet har kontinuerlig intagning från augusti till maj.

För de deltagare som var inne i projektet höstterminen 2017 – vårterminen 2018, (16 inskrivna + 5 praktikanter) var statusen i oktober 2018,

inskrivna: 7 var i utbildning, 1 skulle börja skolan i januari 2019, 1 hade en deltidsanställning, 1 gick på Starten, 5 var arbetslösa/saknade sysselsättning och 1 hade annan sysselsättning,

praktikanter: 1 på fortsatt praktik, 1 inskriven, 1 var i utbildning (andra stadiet), 1 hade fått jobb och 1 var arbetslös.

Emmaus projekt

Emmaus sysselsättningsprojekt kan ha maximalt 15 deltagare och erbjuder handledd utbildning för i huvudsak långtidsarbetslösa som behöver stödinsatser för att komma ut på arbetsmarknaden. En deltagare kan delta i projektet i tre till sex månader i handledd utbildning under fem dagar per vecka och därefter i högst två år genom anställning med sysselsättningsstöd hos någon arbetsgivare utanför Emmaus. Under utbildningstiden ges möjlighet att prova på uppgifter inom Emmaus olika verksamheter som försäljning, renovering av möbler och byggarbeten. Deltagarna får hjälp och möjlighet att gå ut i praktik hos arbetsgivare under kurstiden. I handledd utbildning ingår kunskaper om arbetslivet, arbetssökarfärdigheter, kunskaper om utbildningssystem, uppgörande av plan för ansökan till arbete och utbildning och arbetspraktik. Under anställningsperioden med AMS sysselsättningsstöd får deltagarna fortsatt coaching. Under 2018 hade AMS 22 (19 2017) deltagare i projektet.

För de 30 deltagare som var inne i projektet 24.10.2017-31.10.2018 var statusen 31.10.2018: 5 i arbete, 2 sysselsättningen genom kommunen, 12 arbetslösa, 1 i studier och 10 pågående projekt deltagande.

Arbetsmarknadsprojektet "Emmaus Returcafé" har inte upphandlats av AMS utan har finansierats bland annat med medel från Europeiska socialfonden. Projektet vänder sig till långtidsarbetslösa och består av kompetensutveckling, individuellt stöd och praktiskt arbete. Rekryteringen av deltagare till projektet genomförs i samarbete med AMS då det krävs för att få delta att personen är anmäld som arbetssökande vid AMS. Sammanlagt deltog 16 personer i projektet under 2018 (16, 2017).

Studievägledning

AMS köper studievägledningstjänster av Ålands gymnasium för att kunna erbjuda arbetssökande kunder studievägledning. Under 2018 genomfördes 83 studievägledningstillfällen (66, 2017). I de flesta fallen har vägledningen varit inriktad på att informera om vilka alternativ som erbjuds, vilket utbud som finns, hur man söker in till utbildning och vilka behörigheter som krävs.

REKRYTERING AV ARBETSKRAFT UTANFÖR ÅLAND

AMS gör aktiva rekryteringsinsatser utanför Åland genom främst två kanaler: deltagandet i Eures-nätverket (European Employment Services) och den egna verksamheten Åland Living.

Eures är ett gemensamt forum för Europeiska kommissionen, offentliga arbetsförmedlingar i EES-länderna och Schweiz samt andra lokala och regionala organ som berörs av sysselsättningsfrågor. Syftet med Eures-nätverket är att främja den fria rörligheten av arbetskraft inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Åland Living är ett samlingsnamn för den verksamhet inom AMS som huvudsakligen riktar sig till målgrupper utanför Åland. Åland Living har som övergripande målsättning att öka rekryteringsunderlaget för det åländska näringslivet, motverka kompetensflykt från Åland samt arbeta för en inflyttning av personer och företag som kan öka diversifieringen av det åländska näringslivet. Åland Living upprätthåller hemsidan alandliving.ax, besvarar flyttfrågor, planerar rekryteringsevenemang och distribuerar varje vecka ett e-nyhetsbrev till drygt 1 800 prenumeranter, de flesta utanför Åland.

Under 2018 har Eures Åland och Åland Living deltagit i mässor eller andra rekryteringsevenemang i Göteborg, Sälen samt i Holland. Man har också deltagit i landskapets arrangemang under Almedalsveckan på Gotland. Eures Åland och Åland Living har också upprätthållit kontakt med utomåländska samarbetspartners och arrangerat program med arbetsplatsbesök för besökare från Idre fjäll, Sverige.

PRAKTIK FÖR HÖGSKOLESTUDERANDE

AMS administrerar systemet med högskolepraktikantplatser som är en verksamhet avsedd att förhindra kompetensflykt från Åland samt locka ny arbetskraft till Åland genom att ge studerande i slutskedet av sina studier möjlighet att erhålla praktik inom sitt utbildningsområde och att knyta värdefulla kontakter med åländskt arbetsliv med tanke på framtida arbetsmöjligheter. Systemet är inrättat via ett budgetanslag. Praktikerna anställs av AMS, men fullgör sin praktik på vilka åländska arbetsplatser som helst som är intresserade och kan erbjuda praktikuppdrag. Under 2018 har 38 (41, 2017) högskolestuderande, 23 (25, 2017) kvinnor och 15 (16, 2017) män, erhållit praktikplats. 21 (16, 2017) har gjort sin praktik inom den offentliga sektorn och 17 (25, 2017) i näringslivet eller inom tredje sektorn.

ARBETSPSYKOLOGENS TJÄNSTER

Arbetspsykologen har haft 60 (53, 2017) kunder som har fått hjälp med yrkesinriktad rehabiliteringsplanering och yrkesplanering. Planeringen har gått ut på att söka nyinriktning i arbetslivet efter en bedömning av funktionsförmåga. Utredningarna görs i samarbete med nätverket inom hälsovården, socialen, Folkpensionsanstalten (FPA) och arbetspensionsbolagen. Planeringen resulterar oftast i arbetslösningar, studier, fortsatt rehabilitering eller pension. AMS erbjuder från och med 2017 utredningar av funktionsförmåga för personer med annat modersmål än svenska. Utredningarna handlar oftast om nedsatt funktionsförmåga och ställningstagande till sjukpension. Utredningen och planeringen utförs med hjälp av tolkservice på kundens modersmål. Den yrkesinriktade rehabiliteringsplaneringen fullföljs i samplanering tillsammans med hälsovården, socialförvaltningen och FPA.

UTKOMSTSKYDD FÖR ARBETSLÖSA

Ansökningarna om de arbetslöshetsunderstöd som administreras av AMS och betalas av landskapsmedel, det vill säga grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet, har varit 739 till antalet (684). Totalt inkom 6 015 (5 989, 2017) redovisningar av arbetslöshetstid. I genomsnitt har 488 (488, 2017) utbetalningar av arbetslöshetsunderstöd gjorts per månad.

År	Nya ansökningar	Övriga beslut	Totalt
2006	345	257	602
2007	334	294	628
2008	336	282	618
2009	501	382	883
2010	570	468	1 038

År	Nya ansökningar	Övriga beslut	Totalt
2011	579	359	938
2012	642	413	1 055
2013	804	464	1 268
2014	739	522	1 261
2015	683	576	1 259
2016	679		1 928 ¹⁾
2017	684		2 665 ²⁾
2018	739		3 739 ³⁾

1) Indragning av arbetslöshetsförmån behandlades tidigare av arbetskraftskommissionen som inte skickade till sökande något skriftligt beslut om indragning av arbetslöshetsförmånen. Från och med 2016, då AMS tog över beslutsfattandet i arbetslöshetsförmånsärenden, har skriftligt beslut om indragning skickats sökande, därav den ökade mängden under "Totalt" samt från samma tidpunkt har de två olika (Nya ansökningar och Övriga beslut) diariesystemen slopats och införts ett diariesystem som omfattar alla beslut i arbetslöshetsförmånsärenden, i tabellen ovan redovisas dessa i stapeln "Totalt". I "Totalt" ingår således även antalet från stapeln "Nya ansökningar".

2) AMS ska i ärenden som gäller justering av en arbetslöshetsförmån ge sökanden ett skriftligt beslut. Från och med 2017 ges sökande ett skriftligt beslut på jämkad arbetslöshetsförmån, därav den ökade mängden under "Totalt" år 2017.

3) Genom ändringar i lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa, bland annat införandet av aktiveringsmodellen, ökade antal beslut med drygt 40 % 2018. Därav den ökade mängden under "Totalt" år 2018.

AMS har behandlat 45 (32, 2017) besvärärenden inom utkomstskyddet för arbetslösa. 24 (17, 2017) av dessa har AMS helt 23 (15, 2017) eller delvis 1 (2, 2017) ändrat genom självrättelse, vanligtvis för att sökande har lämnat in nya uppgifter. 1 (2, 2017) besvärskanden har återtagits. 18 (13, 2017) besvär har AMS meddelat Ålands förvaltningsdomstol (Åfd) att ska förkastas och AMS har således vidhållit sitt beslut. 2 (4, 2017) ärenden har överförts till besvärnämnden för social trygghet och utlåtande givits till arbetslöshetskassa.

Åfd har avgjort 8 (8, 2017) besvärärenden. I 3 (6, 2017) fall har Åfd avslagit besvären och i 0 (1, 2017) har Åfd avskrivit besväret då det återtagits samt i 5 (1, 2017) fall har Åfd upphävt AMS beslut. De ärenden som Åfd har upphävt har AMS valt att inte föra vidare till Högsta förvaltningsdomstolen (Hfd). Ett avgörande från Åfd som AMS 2017 förde vidare till Hfd avlogs av Hfd. Besvärnämnden för social trygghet har avgjort 3 ärenden och förkastat dem.

AMS har i 10 (13, 2017) ärenden beslutat om återkrav av arbetslöshetsförmåner.

STUDIESTÖD

AMS handlägger och tar beslut om studiestöd samt ger rådgivning och information till unga och vuxna om studiestöd. Dessutom fattar AMS beslut om återkrav av studiestöd och följer upp återbetalningarna. AMS mottar och meddelar Pensionsskyddscentralen uppgifter om åländska studerandes utländska examina vilka har betydelse för pensionens tillväxt. I studiestödsärenden samarbetar AMS med skolor, banker, FPA och andra myndigheter.

Studiestödsenheten har en hög arbetsbelastning inför terminsstart då studiestödsansökningarna anhopar sig. Topparna under ett läsår inträffar under juli till oktober och januari till mars. Trots hög arbetsbelastning handläggs ansökningarna så att i princip alla studerande får utbetalt studiestöd inom fem veckor efter det att ansökan är komplett.

Studiepenning, vuxenstudiepenning, bostadstillägg och försörjartillägg är bidrag medan *landskapsborgen för studielån* gäller banklån. Landskapsborgen för tillägglån kan beviljas för terminsavgifter. Från och med höstterminen 2018 indexjusterades studiestödsbeloppen med 1,7 % enligt ändring av konsumentprisindex under 2017.

Antalet studiestödstagare och stödform

År	2015	2016	2017	2018
Studiepenning	2 559	2 523	2 421	2 339
Vuxenstudiepenning	122	137	173	169
Bostadstillägg	1 742	1 796	1 707	1 632
Försörjartillägg	160	151	160	198
Stödtagare, totalt	2 655	2 650	2 510	2 576

Landskapsborgen för studielån och tillägglån för terminsavgift

År	2015	2016	2017	2018
Studielån, antal	1 158	1 195	1 180	1 136
Tillägglån, antal	32	44	51	39

Beslut om studiestöd

Studiestöd beviljas per läsår och kan kompletteras under läsåret med ändringsansökan. Det kan gälla till exempel boende, ändring av terminstid, ansökan om landskapsborgen för lån.

År	2015	2016	2017	2018
Beslut om studiestöd	3 609	3 448	3 466	3 244
Avslag på ansökningar	45	45	51	79

Den vanligaste orsaken till avslag på ansökan om studiestöd är att den studerande inte kompletterat sin ansökan inom den termin som ansökan gäller. Övriga avslagsgrunder är till exempel att studierna inte är studiestödsberättigade, att de inte uppgår till minst deltidsstudier, att övriga inkomster under studiestödstiden är för höga eller att studiestöd ska sökas från FPA eller CSN i Sverige.

AMS har behandlat 1 rättelseyrkande över beslut om studiestöd (6, 2017) och har vidhållit det ursprungliga beslutet.

AMS har i 84 (95, 2017) ärenden beslutat om återkrav av studiestödsförmåner. Av dessa har 82 (87, 2017) återbetalats. Återkraven gäller oftast studieavbrott eller sjukskrivning.

UPPEHÅLLSTILLSTÅND FÖR ARBETSTAGARE, DELBESLUT

Ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare har koncentrerats till fem arbetstillståndsenheter i Finland. Dessa enheter finns i Helsingfors, Tammerfors, Uleåborg, Villmanstrand och på Åland. Enheterna är behöriga att ge delbeslut i ärenden om uppehållstillstånd för arbetstagare till Migrationsverket. AMS ansvarsområde är företag på Åland som söker arbetskraft utanför EU/EES – området. I dessa ärenden tillämpas utlänningslagen (FFS 301/2004) samt de riksomfattande riktlinjer som statsrådet tagit beslut om. AMS uppgifter och befogenheter regleras i överenskommelseförordning.

AMS utreder möjligheten att inom en rimlig tid få sådan arbetskraft som lämpar sig för det aktuella arbetet och som står till förfogande på arbetsmarknaden. Kravet är att arbetsgivaren ska anmäla platsen till AMS och platsen ska vara lediganslagen i minst två veckor.

AMS bedömer om arbetsgivaren har realistiska förutsättningar att uppfylla sina arbetsgivarskyldigheter.

Vid bedömningen av arbetstagarens förutsättningar säkerställer AMS att arbetstagaren har den utbildning och de tillstånd som arbetet kräver (till exempel hygienpass). AMS ska också säkerställa att utlänningsens uppehälle på Åland är tryggad genom inkomster från förvärvsarbete under den tid uppehållstillståndet gäller.

Under 2018 behandlades 24 (29, 2017) förstagsansökningar som gäller anställande av arbetskraft som behöver uppehållstillstånd för arbete, och 36 (38, 2017) som gäller fortsatta tillstånd.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE 2018

Nedan presenteras sådant som landskapsregeringen angett att från och med 2017 ska ingå i underlydande myndigheters berättelser.

AMS översikt

Under året har inte förekommit händelser som påverkat bokslutsuppgifterna och budgetuppföljningen.

Hållbarhetsstyrning

AMS har anammat de strategiska utvecklingsmålen "Välmående människor vars inneboende resurser växer", "Alla känner tillit och har verkliga möjligheter att vara delaktiga i samhället" och "Attraktionskraft för boende, besökare och företag". AMS medverkar i samordningsmöten som ordnas av medaktörerna i nätverket bärkraft.ax. och deltar i "Sektoröverskridande forum för social hållbarhetsutveckling inom landskapsregeringen" och i storföretagsnätverkets arbete kring bland annat rekrytering och kompetensförsörjning. Förverkligandet av målen jobbar AMS med kontinuerligt och hör till AMS kärnverksamhet som att minska arbetslösheten, öka sysselsättningen och främja behövlig arbetskraftsinflyttning.

Väsentliga förändringar i organisation, verksamhet och ekonomi

Ändringar i lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa 2018, bland annat införandet av aktivitetsmodellen, har lett till ett betydande merarbete för de sakkunniga inom utkomstskyddet. Antal beslut har ökat med drygt 40 %, från 2665 beslut 2017 till 3739 beslut 2018. Genom intern omfördelning av arbetsuppgifter har personalresurserna för handläggning av arbetslöshetsförmånsärenden utökats. Utökningen av personalresurserna har ordnats utan behov av tilläggsanslag. Inga förändringar har förekommit under året som påverkat bokslutsuppgifterna och budgetuppföljningen.

Bedömning av de viktigaste riskerna och osäkerhetsfaktorerna samt andra faktorer som inverkar på verksamhetens utveckling

Det datoriserade studiestödssystemet (STUDS) som Åda Ab ansvarar för innehåller buggar och andra programfel som gör att felaktigheter uppstår vid handläggningen av studiestödsförmåner. AMS är medveten om bristerna och meddelar upptäckta felaktigheter till Åda Ab för rättelse. Det har hänt att programfel inte upptäckts av AMS utan genom att kunder kontaktat AMS. AMS bedömning är att få programfel förblir oupptäckta.

Arbetsbelastningen för de sakkunniga inom utkomstskyddet är hög. Antal beslut som fattas har ökat med drygt 40 % under 2018. Arbetsgivaren ska se till att det inte uppstår en ohälsosam arbetsbelastning. Genom intern omfördelning av arbetsuppgifter har personalresurserna för handläggning av arbetslöshets-

förmånsärenden utökats 2018. Under 2019 behöver avgöras hur den ökade mängden arbete ska hanteras på längre sikt så att inte arbetsbelastningen blir ohälsosam.

Regeringen i riket har beslutat att arbets- och näringsbyråernas uppgifter överförs på landskapen helt och hållet från och med 2021. De uppgifter som för närvarande hör till arbets- och näringsbyråerna, bland annat uppgifter i samband med verkställighet av utkomstskydds- och altemneringsledighetssystemen, ska överföras på Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna från och med 2021. I syfte att skydda den personliga integriteten och att skapa en god registersed ska, enligt landskapslagen (2013:81), 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (FFS 916/2012) tillämpas på register över enskilda och arbetsgivare som AMS använder vid skötseln av de uppgifter AMS har enligt landskapslagen (2006:8) om arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Det är fråga om ett IT-baserat kundinformationssystem (Ura) som drivs för arbets- och näringsbyråerna i riket. Det är osäkert om och vilka konsekvenser de planerade organisationsreformerna av arbetskraftsförvaltningen i riket får när det gäller till exempel AMS möjligheter att på samma sätt som idag använda Ura för verkställandet av arbetsmarknadsservicen och utkomstskyddet för arbetslösa.

Uppföljning av budgetmål

Mål: Minska antalet långtidsarbetslösa.

Förverkligat: Det genomsnittliga antalet 2017, 161 personer och 2018, 176 personer.

Mål: Fler företag erbjuder praktikplatser och anställning med sysselsättningsstöd.

Förverkligat: Det antal företag som erbjuder praktikplatser och anställning med sysselsättningsstöd har inte blivit nämnvärt fler.

Mål: Fler tjänster görs tillgängliga via e-tjänster och tillgängligheten till tjänsterna förbättras

Förverkligat: En rekryteringsportal för åländska arbetsgivare lanserades. Under året påbörjades arbetet med att upphandla ett nytt IT-system för studiestöd inkluderande en möjlighet för studerande att ansöka om studiestöd digitalt.

Mål: Öka antalet besökare på www.alandliving.ax.

Förverkligat: Antalet användare har under 2018 ökat med 55 %. Antal användare 2017: 22 529 och 2018: 34 914.

Mål: Minska antalet arbetslösa med annat medborgarskap än finländskt.

Förverkligat: I slutet av februari 2018 var 86 arbetssökande med annat medborgarskap än finländskt placerade i utbildning och 192 var arbetslösa, totalt 278. Vid motsvarande tid 2019 var antalet 94 respektive 201, totalt 295.

Redogörelse för den interna styrningen och kontrollen

AMS myndighetschef leder myndighetens verksamhet och ansvarar för att fastställda mål uppnås. Alla rättelseyrkanden och besvär avgörs av myndighetschefen som i samband med detta granskar lagenligheten i de ärenden där kunden visat missnöje över beslut.

I de fall verksamhetsmålen inte uppnåtts (minska antalet långtidsarbetslösa och antalet arbetslösa med annat medborgarskap än finländskt) är det svårt att bedöma om ytterligare resurser borde ha avsatts för uppnåendet. All berörd personal på AMS har jobbat i tät samverkan för att förverkliga målen genom att tillhandahålla arbetslösa den arbetsmarknadsservice AMS kan erbjuda. Bedömningen är att AMS jobbat på ett resurseffektivt sätt för att uppnå målen och att andra omständigheter varit avgörande för att inte målen uppnåtts.

Myndighetschefen följer kontinuerligt upp att de oavslutade ärendena omfattar så få ärenden som möjligt och att budgetmoment inte överskrids eller inte nyttjas i den omfattning som avsetts.

Det finns behov av att utveckla arbetsätt, metoder och rutiner i arbetet för att säkerställa att verksamhetsmålen uppnås på ett resurseffektivt sätt.

Uppföljning av tidigare års granskning

Under år 2016 genomförde landskapsrevisionen en granskning av AMS i form av en effektivitetsrevision.

Landskapsrevisionen: Reglementet borde uppdateras. I nuvarande utformning är bland annat tjänstebeskrivningarna och arbetsuppgifterna antingen förlegade eller oklara. Till andra delar borde informationen uppdateras så att den stämmer överens med vedertagen praxis eller förändringar i förfarandet.

Kommentar: I reglementet finns inte tjänstebeskrivningar. Arbetsuppgifterna har uppdaterats både 2015 och 2016 avseende samtliga tjänster förutom handläggningschef, förmedlare och informatörer. AMS avsåg under 2018 att gå igenom reglementet med personalen för att utröna till vilken del arbetsuppgifterna antingen är förlegade eller oklara samt till andra delar uppdatera informationen så att den stämmer överens med vedertagen praxis eller förändringar i förfarandet. Någon systematisk genomgång har inte gjorts under 2018 då andra ärenden prioriterats.

Landskapsrevisionen: Vid verkställandet av utkomstskydd för arbetslösa och studiestöd bör man beakta AMS behov när det nya lönesystemet planeras och implementeras.

Kommentar: Projektgruppen som arbetar med implementering av det nya lönesystemet har kartlagt de behov som AMS har beträffande utkomstskydd och studiestöd. I kravspecifikationen för upphandlingen framgår att landskapsregeringen hanterar utkomstskydd och studiestöd. Projektgruppen har vidare givit

leverantören i uppdrag att återkomma med lösningsförslag. Under 2018 har inte något lösningsförslag givits AMS.

Landskapsrevisionen: Processen med registrering av pensionsbaserad arbetslöshetsersättning borde beaktas i det nya lönesystemet för att förenkla arbetet och trygga tillförlitliga uppgifter.

Kommentar: Projektgruppen som arbetar med implementering av det nya lönesystemet har lyft frågan om pensionsbaserad arbetslöshetsersättning med leverantören av det nya lönesystemet och bett dem återkomma med en möjlig lösning. Under 2018 har inte någon möjlig lösning presenterats för AMS.

Landskapsrevisionen: I samband med kommande ibruktagande av nätbaserade tjänster borde man undersöka möjligheterna att på sikt anpassa dessa till nuvarande system inom myndigheten och vid landskapsregeringen för att minska det manuella arbetet.

Kommentar: AMS ambition är att de nätbaserade tjänsterna så långt det är möjligt ska anpassas till bland annat landskapsregeringens system för utbetalning av arbetslöshets- och studiestödsförmåner. Projektgruppen som arbetar med implementering av det nya lönesystemet har kartlagt de behov som AMS har beträffande utkomstskydd och studiestöd. I kravspecifikationen för upphandlingen framgår att landskapsregeringen hanterar utkomstskydd och studiestöd. Projektgruppen har vidare givit leverantören i uppdrag att återkomma med lösningsförslag. Under 2018 har inte något lösningsförslag givits AMS.